ISSN 1300-5367
2598743600012

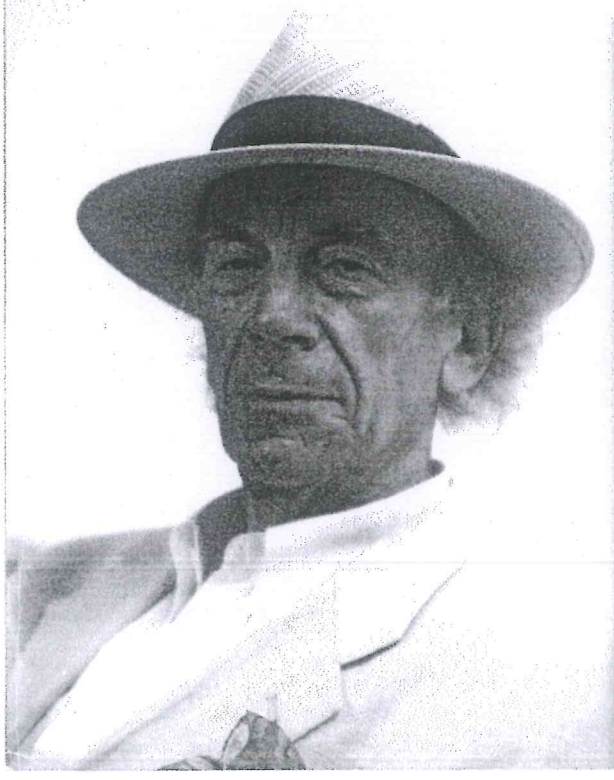
Kuşgu

kültür sanat dergisi

Kuruluş: 1961
Temmuz-Ağustos 2012
SAYI: 278
8 TL

Kuşgu 51. yılında

- **cemal gürlek** denemeler, değiniler
- **remzi inanç** "sahaf" ve "sahafiye" üzerine
- **raif özben** attila aşut'un yaralı şiirleri
- **efnan dervişoğlu** tante rosa'yı en son nerede gördünüz
- **aşkın baran** ahmet taner kışlalı'nın avustralya günleri
- **dr. mustafa duman** yüz yıl önce trabzon'da iki tıp dergisi
- **ali mustafa** güngör gençay... güzel insan
- **hürol taşdelen** babam ben oğlum
- **bedriye korkankorkmaz** insansızlığın teni insanlıktır
- **hasan kantarcı** "ebedi mavilikler ülkesi"

atardamar

gizem ile büyü arasında
evreni kucaklayan bir sanatçı
tekin sönmez

ahmet özer

Bu Sayıda

Cemal Gürlek - Denemeler, Değiniler 1
Remzi İnanç - "Sahaf " ve "Sahafiye" Üzerine 2
İbrahim Oluklu - Şiirler 3
Raif Özben - Attila Aşut'un Yaralı Şiirleri 4
Efnan Dervişoğlu - Tante Rosa'yı En Son Nerede Gördünüz? .9
Ruhi Türkyılmaz - Sürecin Akışı (Şiir) 11
Attila Aşut - Günlerin Köpüğü 13
Hüseyin Atabaş - Şaire Benzemek, Atatürk'e Benzemek 17
Kirkor Yeteroğlu : Dal (Şiir) 19
Ünsal Piroğlu - Osman Akbay'ı Anlamak ya da Yalınlığın Plastiği 20
Aşkın Baran - Ahmet Taner Kışlalı'nın Avustralya Günleri 21
Günter Eich - Almancadan Çeviren: Mevlüt Âsar 24
Ahmet Özer - Atardamar / Gizem ile Büyü Arasında Evreni Kucaklayan Bir Sanatçı: Tekin Sönmez / Hikmet Altınkaynak - Semih Gümüş - Feridun Andaç - Veysel Batmaz - Ingrid Hallgren 25
Mustafa Reşat Sümerkan - Fotoğraf 47
Dr. Mustafa Duman - Yüz Yıl Önce Trabzon'da İki Tıp Dergisi 48
Ali Mustafa - Güngör Gençay... Güzel İnsan 50
Mehmet Akif Ertaş - Piçoğlu Osman 52
Hürol Taşdelen - Babam Ben Oğlum (Şiir) 53
H. Ertan Tokinan - Şiirler 53
Bedriye Korkankorkmaz - İnsansızlığın Teni İnsanlıktır 54
Erdoğan Tokmakçıoğlu - Karga (Öykü) 56
Ayşegül Aksan Gündoğan - Koza (Şiir) 58
Ümit Tarı - F. Leman Müftüoğlu'ndan İki Kitap 59
Hasan Kantarcı - "Ebedi Mavilikler Ülkesi" 60
Yayla Boztaş Karsan - Ege Boylarında 63
İsmail Fandaklı - Sanat Günleri'nden İzlenimler 66
Ozan Eren - Her Sayı Kıyı'da Bir Şair 70

Kıyı'dan

Trabzon Etkinlikleri

Trabzon Sanatevi'nin geleneksel hale getirdiği, sanatın değişik dallarından ürünlerin sergilenip söyleşilere yer verildiği "Trabzon Sanatevi 4. Sanat Günleri" 1-10 Haziran 2012 günlerinde Trabzon'da gerçekleştirildi. Arkadaşlarımız Attila Aşut ile Ahmet Özer Kıyı adına bu yılki etkinliklerin konuğuydular. 4. kez yaşam bulan bu etkinliklerle ilgili ayrıntılı bilgiye sayfalarımızda yer veriyoruz. Etkinliklerin gelecek yıllarda da sürdürülmesini diliyoruz.

Sıvas'ı Unutmadık

2 Temmuz 1993, kanayan bir yaradır içimizde.
19 yıl önce bir insanlık suçu işlendi Sıvas'ta.
Orada toplumumuzun bin yılda yetiştirebileceği güzel insanlar yakıldı.
Onlar bu dünyanın güzelleşmesine ömrünü adayan yüreği sanata duyarlı insanlardı.
Zaman aşımı insanlık suçları için geçerli değildir.
Sıvas acısı insanlık var oldukça sürecektir. Orada bu eylemin fitilini ateşleyenleri lanetliyoruz.

Bedrettin Cömert

Temmuz, değerli eleştirmen, çevirmen, sanat tarihçisi, akademisyen Bedrettin Cömert'in öldürüldüğü ay.
11 Temmuz 1978'de 38 yaşında katledilen Cömert'in yazıları bugün de tazeliğini koruyor. Sanat ve kültürün çekim alanında olduğunu düşünenlerin bu değerli insanımızın emeğinin unutturulmaması için elinden geleni yapmalarını, yayın dünyasına omuz verenler, onun yapıtlarının yeni basımlarıyla pek çok okuru buluşturmalarını diliyoruz.
Abdülkadir Bulut, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Cevdet Kudret, Mübeccel İzmirli, Behzat Ay temmuzda; Tevfik Fikret, Ömer Faruk Toprak, Turgut Uyar ağustosta aramızdan ayrılmışlardı. Onlar gibi nice değerimizin anılarına saygılar sunuyoruz.

Kıyı-Ruhi Türkyılmaz Şiir Ödülü

İki yıldır sürdürdüğümüz Kıyı-Ruhi Türkyılmaz Şiir Ödülü'nün üçüncüsü önümüzdeki yıl verilecek.
Pek çok basın organına gönderilen yarışma koşulları dergimizin bu sayısında.
Yazınımıza yeni adlar yeni ürünler kazandırılmasını amaçlayan yarışmaya belirtilen koşullara sahip herkesi katılmaya çağırıyoruz.

Karikatürist Hikmet Aksoy'a Ödül

"Babıâli'de 50 Altın Yıl" ve "Medya Işıkları Ödülleri" İstanbul'da düzenlenen törenle sahiplerine verildi.
Kıyı'nın karikatüristlerinden Hikmet Aksoy, karikatür sanatını tanıtma, sevdirme ve yaygınlaştırma amacıyla gerek yaygın basına gerekse yerel basına yaptığı karikatür servisi nedeniyle "Medya Işıkları Ödülü"ne layık görüldü. Aksoy'u basın ve sanata verdiği emek nedeniyle kutluyoruz.

- Eylül-Ekim 2012'de yayımlanacak 279. sayımızda buluşmak dileğiyle tüm okurlarımıza, başarılar, esenlikler...

Kıyı
KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Kurucusu: Ahmet Selim Teymur

Yıl: 51 / Sayı: 278 / Temmuz-Ağustos 2012
İki ayda bir yayımlanır / Yerel süreli yayın
ISSN 1300-5367

Kıyı ile bütünleşen değerlerimiz:
Gündoğdu Sanımer - Rasim Şimşek - M. Naci Özkan

Sahibi ve Sorumlu Müdür: Fethi Yılmaz
Sanat Yönetmeni: Ahmet Özer
Yayın Yönetmeni: Ali Mustafa
Görsel Danışman: Mustafa Reşat Sümerkan
Abone: Hasan Kantarcı
Dilsel Düzenleme: Ümit Tarı
Tasarım: Leyla Çelik

Yönetim Yeri / Baskı-Cilt:
Sonhaber Matbaacılık Uzunsokak No: 78/A- Trabzon

Yazışma Adresi: P.K. 183 -Trabzon
Telefon: (0462) 321 14 13
Belgegeçer: (0462) 326 38 14
e-posta: kiyidergisi@gmail.com

Abone Koşulları: Yıllık (6 sayı) 50 TL
Kurumlar, Kamu Kuruluşu ve Tüzelkişiler: 120 TL

Banka Hesap No:
T. İş Bankası Trabzon Şb. 7500-1986344

IBAN TR46 0006 4000 0017 5001 9863 44

Posta Çeki: Fethi Yılmaz 5262051

Temsilcilikler:
Ankara: Mehmet Hançer- Tel: (0533) 447 36 83
İstanbul: Aysel Durgun -Tel: (0216) 496 22 50
İzmir: Raif Özben - Tel: (0232) 420 44 88
Almanya: Ruhi Türkyılmaz - Tel: (0049) 214 691 87

"Tante Rosa"yı En Son Nerede Görmüştünüz?

Efnan Dervişoğlu

Sevgi Soysal

Sevgi Soysal'ın "Tante Rosa" adlı yapıtı, yazarın ikinci kitabı olarak 1968'de yayınlanır; ancak okurla buluşması, öncelikle "Dost" dergisi sayfalarında gerçekleşir; 26 Aralık 1966 - 6 Ağustos 1968 tarihleri arasında bölümler halinde Dost'ta yayımlanan "Tante Rosa", "Seni Seviyorum Rosa" adıyla sinemaya da uyarlanmıştır. Senaryoyu yazan Işıl Özgentürk'ün yönetmenliğini de yaptığı film, 18 Eylül 1992'de gösterime girerken yönetmeninin ilk uzun metrajlı filmi olma özelliğini de taşımaktadır.

Soysal, Adnan Binyazar'ın; kendisiyle yaptığı görüşmede, Tante Rosa'nın adını, bir "Bavyera köyünde gerçekten aforoz edilmiş, çocuklarını, kocasını bırakıp büyük bir kente gitmiş", "at cambazı olmak isteyen, rahibeler okulundan kovulan" teyzesi Tante Rosel'den aldığını söyler; "O büyük annemden başlayıp bende biten bir çizgidir." diye de ekler. (1) Binyazar'ın, Erdal Öz'ün; "Tante Rosa'yı bir "çeviri hikâye" gibi" gördüğünü, kendisinin de bu görüşe katıldığını söylemesi üzerine böyle bir yargıyı beklediğini belirten Soysal, sözlerini şöyle sürdürür: "Suçum belki de onu 'Ayşe Teyze'ye çevirmemiş olmak. Yalnız, kabul etmek gerekir ki bir Ayşe Teyze -bir Tante Rosa malzemesiyle- yazılamaz. Bu durumda ya yazacaktım ya da yazmayacaktım; sonuç ortada." (2)

"Tante Rosa"nın yabancı bir coğrafyada geçmesi, belgesel nitelik taşımasıyla ilişkilidir. Yaşanmış, gerçek olaylardan yola çıkan Soysal'ın, bütünüyle tek bir "kadın"a odaklanmadığını da yine yazarın sözlerinden anlarız. Evet, belgesel niteliği ön plandadır; ama ne büyükanne ne de teyzenin yaşantılarını anlatır; anılardan ve bir ailenin kadınlarından derlenmiş bir yaşam, bir roman kahramanı sunar okura.

Peki, bir roman kahramanı mıdır Rosa ya da daha kuşatıcı bir deyişle "Tante Rosa" bir roman mıdır? Bu soru yıllar önce tartışıldığından, on dört öyküden oluşan ve her biri, bir diğerini tamamlayan "Tante Rosa"nın, roman türünde değerlendirilmesi gerektiğine inandığımı belirtmekle yetineceğim.

"Tante Rosa; kapalı bir toplumsal çevrenin değer yargılarıyla, töreleriyle biçimlenen ve aynı değer yargılarına, aynı törelere başkaldırmasıyla kişileşen, yaşam savaşımını bu kişiliğinden aldığı güçle, düşe kalka sürdüren, hep yenilen, ama sadece yenilgiye yenilmeyen 'hayat dolu' bir kadındır." (3)

Füsun Akatlı, "öykücülüğümüzün özgün başarılarından biri" olarak değerlendirdiği kitabın Rosa'sını böyle nitelendirir. Müge İplikçi'ye göre, "Yeni olanı ararken yeninin içinde yitmenin adıdır Rosa"; "her şeyi birbirine karıştıran, hiçbir şeyin gerçek adını öğrenememiş bir hayatın aktörü, bu hayatın insan belleğinden halka halka sökülüşünün adıdır. Bir tür sonun başlangıcıdır. Sadece kendisi için değil, genlerimize karılmış insanlık terbiyemiz için de. Velhasıl, insanın söylem karşısında tutunamayışıdır. Başlangıç sayabileceğimiz külli bir mihenk varsa, şüphesiz." (4)

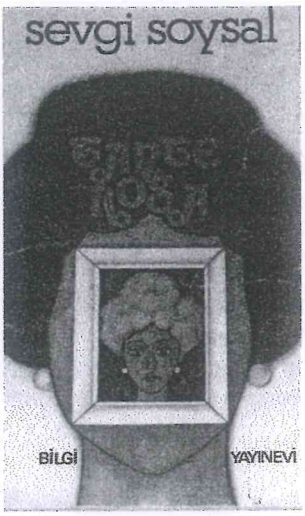
Rosa: "Sizlerle Başbaşa"nın en sadık okuru

"Tante Rosa; bütün gerçekleri yaşamak,
ama yine de ısrarla 'Sizlerle Başbaşa' dergisine kanmak demekti.
Kendi seçimine kalmış en sürekli yalan. Bile bile katlandığı tek yalan."

On bir yaşındaki Rosa'nın, Kraliçe Victoria'nın süvari giysileriyle çekilmiş bir fotoğrafını gördüğü "Sizlerle Başbaşa" dergisi, kitabın daha en başında karşılaştığımız bir öğe olarak dikkati çeker; sayfalar boyunca varlığını ve Rosa'daki etkisini sürdürür; Rosa, altında "vatandaşlarının ve süvari birliğinin gönüllerini fethetti" (5) yazılı fotoğraftan öy-

lesine etkilenir ki at cambazı olmaya karar verir; ancak bu yöndeki uğraşı başarısızlıkla sonuçlanır. Devam eden sayfalarda; vücudunun kötü bir şey olduğunun öğretildiği, yıkanırken bile soyunmanın yasak olduğu Rahibeler Okulu'nda buluruz Rosa'yı. Bu okul, çekilmez bir yerdir onun için; kovulması da gecikmez zaten.

"Tante Rosa Hans'tan hamile kaldı. 'Sizlerle Başbaşa' dergisinde yayımlanan o bayağı aşk romanlarının hepsinde olduğu gibi yatar yatmaz hamile kaldı ve bu romanlarda yazılanların doğru olduklarını sandı." (6)

İlişkiye girdiği ilk erkek olan Hans'la evlenen Rosa, biri memede üç çocuğu varken "yuvasını terk eden kadın"a dönüşecektir... "Sizlerle Başbaşa", hem uyaran hem de tanıktır bu değişimde; önünden gemilerin geçtiği, fabrika düdüklerinin duyulduğu, uğultulu büyük kentler çeker onu; en çok da okuru olduğu derginin basıldığı yer. Gider Rosa; gidişi, aforoz edilişiyle birlikte, okuduğu dergide haber olarak yayımlanır. Gittiği büyük kentte, bir gazete bayii olur. Yeni kocası, üst katta keman çalarken Tante Rosa, "Sizlerle Başbaşa" dergisini de satarak iyi para kazanır. Satışların nispeten azaldığı savaş günlerinde bile bu "haftalık aile dergisi"nin verdiği roman ilaveleriyle "Bombardımandan Zarar Görenlere Yardım Derneği"ne bağışta dahi bulunur.

"Tante Rosa ve Co. Mezar Bakımı" firması, Rosa'nın, dergi sayfalarında gördüğü bir ilandan esinlenerek giriştiği bir başka işe olanak verir. Bu işten de ölen kocasının mezarını yaptıracak kadar para kazanır; ne var ki belediyenin mezarlık bakımıyla ilgili kampanyaları yüzünden kalıcı olamaz. Aynı dergide İngiltere'den yollanmış bir ilanla karşılaşır: "Çiftlikte geçen yalnız günlerini sevgiyle paylaşacak bir kadına..."

"Tante Rosa Nylon geceliğiyle divana uzanmış ilk aşk gecesi"nin (7) hayalini kurarken "tramp"; yani "orospu" denilerek, Manş'ı geçerek geldiği bu evden kovulacağını aklına getirmez. Geri döner; açık artırmalara merak salmışken derginin ilan sayfalarına kapılarak pansiyon sahibi olur; bu kez ilan sahibi, kendisidir. Bu işi de yürütemez.

"Sizlerle Başbaşa", Rosa'nın yaşamını elleri arasına almış gibidir. Bu kez bir "vestiyer ilanı" üzerine başvurduğu "üçüncü sınıf bir bahçe lokantası"nda, helâdan da sorumlu olduğunu öğrenir.

"Tante Rosa ansızın gerçekten sevindi. Demek hayat hâlâ 'Sizlerle Başbaşa' dergisindeki romanlar gibi 'Sürprizlerle Doluydu!' " (8) Daha sonra kırmızı lambalı, sahte antika eşyalı salonunda şen günler geçirdiği bir genelevde kasiyerlik yapar; müşterilerden birinin, bir gün kendisine teklifte bulunacağını bekleyen bir "zavallı"ya dönüşür; arkasından alay edilen bir zavallıya.

Şişe toplayarak geçimini sağlamaya çalışırken görürüz Rosa'yı. Sivri topuklarının üzerindeyken "kontes"tir, böyle dalga geçilir onunla; kendisine "kocakarı" ya da "muşmula" denmemesine sevinir bu kez; "Sizlerle Başbaşa" dergisinde okuduğu Napolyon'un metresini düşünür... "Sürprizler 'Sizlerle Başbaşa' dergisindeki romanlarda var. Onlarda var ansızın beliren mutlu sonlar. Karanlık dehlizlerin ansızın beliren aydınlığa açılıvermesi, filan." (9)

İstediği anda bırakabilen bir kadın

"Tante Rosa kendi çapında olan her şeyi teptiğini, ama çapını aşmayı hiç ama hiç -gerçekleştiremeyeceğini- -gerçekleştiremeyeceğini."

Tante Rosa'yı, Elsa Triolet'in "Beyaz At" romanının; her şeyden çabuk bıkan ve sabırsız davranan Michel'i ile karşılaştıran Mümtaz İdil, Rosa'nın "sosyal bir düzene ya da dünya görüşüne karşı mücadelesi"nin olmadığını belirterek ikisi arasındaki benzerliğin "yalnızca 'bırakma' eğiliminde" kendini gösterdiğini vurgular: "... sıradan insan özelliklerine sahiptir Rosa. Belki de neyin altında ezildiğini bile bilmeyen ilkel atılımlarla çevresini terk eden, vahşi bir kedi tavrıyla çevresini sürekli tüketen ve yeni çevreler üreten bir kahramandır ve bu haliyle Michel'den çok daha sevimli, daha insandır." (10)

İdil'in sözünü ettiği "bırakma" eyleminin altını Sevgi Soysal da çizer. Adnan Binyazar'ın, kendisiyle yaptığı görüşmede şöyle der yazar: "Ha tutsaklığa gitmiş Rosa -ha özgürlüğe- bunlar birbirine açılan kapılar değil mi? Beni duygulandıran -duyduğumu yaygınlaştıracak kadar duygulandıran- 'bırakmaktır'. Hiçbir şeyi hazırlamadan, belki de en gereksiz ve yanlış anda bırakmak. 'Bırakma anı'nın; bırakılanlar ne denli bırakılası olsalar da, bırakanı sevindirmeyeceğini, yüceltemeyeceğini bilmektir." (11)

Giriştiği bütün işlerden başarısızlıkla çıkacak ve her yeni "başlangıç"la "süren"i bırakacak olan Rosa'nın en önemli bırakışı, vazgeçmekte tereddüt etmediği "kurulu düzen"i karşısındadır; " 'namusu kirlenmiş' bir aile kızı olmamak, zavallı bir piç kurusu doğurmamak için" (12) on altı yaşındayken ilk cinsel deneyimini yaşadığı Hans'la evlenen ve bu noktada ataerkil toplum düzenine uygun davranan Rosa; üç çocuklu, kaz kızartmalı tekdüze yaşamına tahammül edemeyecek; istemeden cinsel ilişkiye girdiği kocasını, çocuklarını arkasında bırakarak gitmeyi seçecektir; Katolik bir kadın olarak "saygılı kişilerin yaşadığı, güneyin en saygılı papazının vaaz verdiği köyü"n (13) kilisesi tarafından aforoz edilmesi ise kaçınılmazdır.

"Bir mektup bıraktı Tante Rosa arkada, üç çocuk bıraktı, biri emzikte, kaz kızartması ve elma pasta yapmasını, yemek masası örtülerini koklamasını, dolapları yerleştirmesini öğrettiği hizmetçi kızı bıraktı. Margarita ekili bir küçük bahçe, tahta merdivenli, yüksek tavanlı, çalar saatli bir ev bıraktı, her pazar sabahı kiliseye giden, her pazar öğleden sonra koynuna giren kocayı bıraktı, şapka giyen komşu kadınları, sümüklü çocuklarını bıraktı, onların kocalarını, onların da kaz kızartmalı hayatlarını bıraktı, kiliseyi

bıraktı, çan seslerini, org seslerini, noel şarkılarını bıraktı, kiliseden dönen çocukların attığı kartopuyla delinen camı tıkadığı sol memesini, yüreğini yağ tabakasıyla örten sol memesini bıraktı." (14)

Muzaffer Uyguner, Rosa'nın; hiç beklenmedik anda bir şeyi bıraktığını, bir kentten çekip gittiğini, üstelik bunu hazırlıksız yaptığını hatırlatarak şunları söyler: "Bu bırakışlar onu mutlu mu kılar, bunlardan üzülür mü? İkisi de olur. İşte bu ikisinin de olması yeni girişimlere sürükler onu. Tante Rosa beceriksiz mi, varlığını anlamsız mı bulur? Hayır. Ama, gene de atılımlarını gerçekleştiremez. Girişimleri yarıda kalır. Bitmeyen bir umut hazinesi vardır onun, bu hayata bağlar onu, bu umut ölümü düşündürmez ona. Beceriksizlikleri yenmek için gereklidir yeni atılımlar, yeni girişimler. Bu atılımlar, girişimler, başarısızlıklar oluşturur Tante Rosa'yı." (15)

Bir de âşık olabilseydi...

"Tante Rosa; iş aramak demektir.
Âşık ve koca aramak demektir.
Âşık ve koca, âşık ve koca."

Atillâ Özkırımlı'ya göre, "Coşkulu, yaşamayı bir oyun gibi gören, kendini olayların akışına bırakmış bir kadındır" (16) Tante Rosa. Vedat Günyol da onun "olayların seyircisi değil, sadece oyuncağı" olduğunu düşünür: "... her yeni aşka yeni bir aptallıkla başlamış bir 'şaşkın ördek'tir, tekrar tekrar çirkinlikleri yaşaya yaşaya sonunda ihtiyarlamıştır". (17)

Gamze Somuncuoğlu, "Sevgi Soysal'ın Yapıtlarında Kadın Kimliği" adlı tezinin "Soğuk Bir Kadın: Tante Rosa" başlıklı bölümünde Rosa'nın nevrotik kişilik özellikleri sergilediğine ilişkin değerlendirmelerde bulunur: "Karen Horney, 'Ruhsal Çatışmalarımız' yapıtında 'Nevrotik için duyguların ve arzuların farkına varılması düşük bir düzeydir' demektedir. 'Tante Rosa'da da kadın karakterin kendini 'bir yeni pabuç altı'na benzetmesi ve hiç yaşamadığını, geçmişi olmadığını söylemesi onun bazı duyguları ve olayları tam anlamıyla kavrayıp dolu dolu yaşamadığını düşündürüyor." (18)

Somuncuoğlu'nun Rosa'ya dair bir başka nitelemesi de onun soğuk bir kadın oluşudur. Horney'nin "Ketlenmiş Kadınlık" başlıklı yazısında yaptığı saptamaların neredeyse Tante Rosa'yı anlattığı görüşündedir; şunu söyler: "Soğuklukla cinselliğin yadsınmasının aynı şey olmadığı konusunda okuyucularını uyaran Horney, yaygın olarak düşünülenin tersine soğuk kadınların da sevisel yönden hevesli, cinsel açıdan ısrarlı olabileceklerini belirtiyor ve ekliyor: 'Bu kadınların hepsi de karşı cinsten sevgi nesneleriyle tam bir sevgi ilişkisi (bedeni ve ruhu içine alan bir sevgi) kurma yetisinden yoksundurlar'. Horney'nin 'soğuk kadınlar' için yaptığı saptamalar bağlamında Tante Rosa karakterine bakıldığında, onun yaşamı boyunca dört kez evlendiği, bu evlilikler sırasında başka erkeklerle de ilişki kurduğu halde aradığı sevgiliyi ve aşkı bulamamış olması cinsel soğuklukla bağlantılı görünüyor." (19)

Haslet Soyöz'ün çizgileriyle Sevgi Soysal

Kitabın "Tante Rosa Mezarlıkta Üretici Oluyor" başlıklı bölümüne gelindiğinde ikinci eşiyle karşılar okuru Rosa. Bu yeni koca, alışılmışın dışında, eve ekmek getirme derdi taşımayan, keman çalan, felsefeyle haşır neşir olarak farklı inanışlardan söz eden biridir. Bu evliliğinden iki çocuk doğuran Rosa'nın, kocasının ölümüyle bir sarsıntı yaşamadığı gözlenir; okur da "Tante Rosa Soluk Kır Çiçeklerine Dönüyor" başlıklı bölümde başka bir kocayla tanışır:

"Yatakta döndü eli adamın. Tante Rosa uyandı. Böyle ansızın yatmalardan sonra uyanmak. Haddini bilmez birini bulmak yatağında. 'Siz kimbilir kimsiniz?' Suluboya tablodaki çiçekler daha soldular. Adam uyanmadı. Horladı. Tante Rosa kızdı. Adamın giysilerini pencereden dışarı attı. Suluboya kır çiçeklerini de arkasından." (20)

Rosa'nın yanında uyumayı sürdüren kocası değil başka birisidir; üçüncü eş, karısının başka erkeklerle birlikte olmasını yadırgamayan; hatta bunu karı-koca gülebilecekleri bir konu olarak algılayan bir adamdır; ne var ki kocasının bu sınırsız hoşgörüsü de Rosa'nın, evliliğini sürdürmesini sağlayamaz; cinsel anlamda bir uyum da söz konusu değildir.

Rosa, yaşamış mıydı?

"Yalnız olmak, işsiz olmak, aşksız olmak,
en kötüsü ölü bir noktada olma, durumu üzerinde
pek düşünenlerden değildi o, durumunu değiştirmeyi bilemeyenlerdendi."

Kendisini neyin mutlu edeceğini bilmez Rosa, hesapsızca giriştiği işlerdeki heyecanı uzun sürmez; birdenbire başlamanın ve yine birdenbire bırakabilmenin hafifliğiyle aklına geleni denemekten çekinmez. Bir değişime ihtiyaç duyduğunda ise çok geçtir artık. Cenaze masraflarını kimsenin karşılamak istemeyeceği kadar yalnızdır, yalnız bırakılmıştır.

Hiçbir yaşama dokunamamış mıdır Rosa? Evliliklerinde mutluluğu yakalayamamış, "nasıl ve ne zaman, kimden ve niçin doğduklarını bilemediği çocukları"na (21) annelik yapamamış; ne iş ne de aşk yaşamında başarıya ulaşmış bir kadın; hele aşkı beceremiş olması, bir "alın yazısı değil, yeteneksizlik, salaklık" (22)

Priska Furrer, Tante Rosa için yazılan sonun, onun bütün yaşamını temsil ettiği görüşündedir; şöyle der: "Tante

Rosa, bir kadının komik ama aynı zamanda üzücü öyküsüdür. O, toplumun dar, sıkıcı çevresinde yaşamaya kendini zorlamadı, bu çerçeveyi kırdı, toplumdan dışlanma ve alaya alınma riskini göze aldı, çok enerjisi ve gücü vardı ama çocuksu, gerçek dışı hayallere yöneldiği için başarılı olamadı." (23)

Belki aklına geldiği gibi davranabildiği, bırakma ve başlama eylemlerinde özgür olabildiği için topluma inat bir başkaldırının temsilcisi sayılabilir Rosa; ama tüm girişimleri, evlilikleri, kendine özgü bir "yenilgi"nin izleriyle doludur ve alkışlanacak tek bir yönü yoktur; bununla birlikte, yapıtta eleştirilen, yalnızca "küçük kentsoylu, gelgeç gönüllü, yaşamı başkaldırı, yenilgi gelgitleri arasında 'Tante Rosa Yaşamakta Israr Ediyor' başlığıyla özetlenen bireşimin diyalektiğiyle çizilen Rosa" (24) değildir; Füsun Akatlı'nın deyişiyle daha çok da "Tante Rosa'larla, kedinin fareyle oynadığı gibi oynayan ve sonunda onları yutan, kendini ancak törelerle, yasaklarla, kurallarla ayakta tutabilen sakat ve çirkin düzen"dir. (25)

Yaşamı boyunca bu düzenin bir parçası olmayan Rosa'nın onu değiştirmek gibi bir çabası da söz konusu olmamıştır. Rosa'nın savaşımı, içinden gelen sesleri dinleyerek aldığı kararların uygulanabilirliğini denemek üzerinedir. Samuel Beckett'in, o malum "Hep denedin, hep yenildin, olsun yine dene, bir daha yenil, daha iyi yenil..." sözüne uyarak geçen bir yaşam. Ondan geriye kalansa, son kocası Mathes'e mirası siyam kedilerinin çişini yaptığı külleridir. "Tante Rosa yanlışa verilen addır" (26) ve Sevgi Soysal da kara mizaha yakışan bir son hazırlar kahramanına. Öte yandan hep aklına estiği gibi davranan, kendine özgü bir doğallık içinde yaşayan Rosa için yazılan bu son; onun doğayla bütünleşmesi, doğanın bir parçası haline gelmesi olarak da yorumlanabilir.●

Dipnotlar

1. Sevgi Soysal, *Tante Rosa*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1980, s. 95-96.
2. A.g.e., s. 98.
3. Füsun Akatlı, *Bir Pencereden*, Adam Yayınları, İstanbul 1982, s. 329.
4. Müge İplikçi, "Rosa'yı çok özlüyoruz", *Milliyet Sanat*, S. 585, Aralık 2007, s. 94.
5. Sevgi Soysal, *Tante Rosa*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1980, s. 7.
6. A.g.e., s. 16-17.
7. A.g.e., s. 34-37.
8. A.g.e., s. 49.
9. A.g.e., s. 77-78.
10. Mümtaz İdil, *Bir Sevgi'nin Öyküsü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, s. 44.
11. Sevgi Soysal, *Tante Rosa*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 1980, s. 97-98.
12. A.g.e., s. 17.
13. A.g.e., s. 22.
14. A.g.e., s. 21-22.
15. A.g.e., s. 102.
16. A.g.e., s. 115.
17. Vedat Günyol, *Çalakalem*, Çan Yayınları, İstanbul 1977, s. 160.
18. Gamze Somuncuoğlu, *Sevgi Soysal'ın Yapıtlarında Kadın Kimliği* (yayınlanmamış master tezi), Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002, s. 48-49.
19. A. g. t., s. 49-50.
20. Sevgi Soysal, *Tante Rosa*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 198(s. 32.
21. A.g.e., s. 83.
22. A.g.e., s. 54.
23. Priska Furrer, *Sevgi Soysal Bireysellikten Toplumsallığa*, Papirüs Yayınevi, İstanbul 2003, s. 47.
24. Füsun Akatlı, *Bir Pencereden*, Adam Yayınları, İstanbul 1982, s. 330.
25. A.g.e., s. 330.
26. Sevgi Soysal, *Tante Rosa*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara 198(s. 77.

ruhi türkyılmaz

sürecin akışı

sürecin akışıdır
yaban havası soluyan ömür

kurtuluşa verdik kendimizi
sarıldık yarınlara
çağa açılan günlerde
yurtlandı geleceğimiz

eledik geçmişi dünden
eskidi tren bakışı
yaşını eylül sulamış destandır
sınır ötesi bakışımız

içten sökülendi gençlik
köpüklenir deresi kuş sesinden

çiçeğinden ayrılan kokular
renk dağıttı soluklara
tanıktır çağcıl doğan güneş

ıslak yıllardır
kuruyan ışık telinde
baş üstüne eğildi yıldızların gözü
tarar saçlarımızı
açar orkidemiz yeniden
ve evrensel büyür öykümüz

Güneşi Alnında Taşıyan Gazeteci-Şair

ÖMER TURAN EYUBOĞLU

AHMET ÖZER

İsim Yayınları, Biyografi, Ankara, Mayıs 2012

Ömer Turan Eyuboğlu şairdi, adını *Hâkimiyet*'le bütünleştirmiş bir gazeteciydi. Gazeteciliğin yanı sıra bir edebiyat adamıydı. Öldüğünde 33 yaşındaydı. Hâkimiyet, Trabzon'da sanat hamuruyla yoğrulmuş bir gazete olarak basın tarihine geçmiştir. Ahmet Özer, 30 yılı aşkın bir süreçte bu değerli basın adamının izini sürdü. Ondan kalanları bir araya topladı. Ömer Turan Eyuboğlu, kısacık yaşamına dolan onca birikimin her sayfasını büyük bir sabırla, engin bir kültürle, özgün bir yazı yaşamıyla ve sağlam şiirlerle örmüştü. Ahmet Özer, kapsamlı bu biyografiyle Ömer Turan Eyuboğlu'nu günyüzüne çıkarıyor.

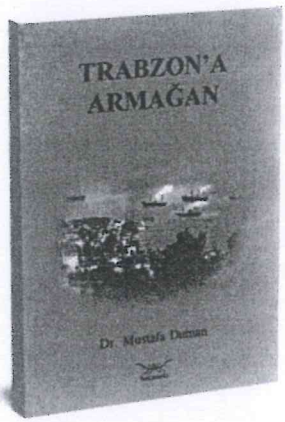

YOLLARIN İZİNDE

HASAN KANTARCI

Heyamola Yayınları, Gezi, İstanbul, Mayıs 2012

Hasan Kantarcı *"Yolların İzinde"* yenidünyalar keşfeden bir doğa tutkunu. Kentin biçimlediği insan ilişkilerinin giderek yapaylaşması, onu doğaya sığınmaya iten önemli etmenlerden biri. İnsanı irdelerken bütün gezginler gibi o da tarihe not düşüyor; çevrenin insanla, insanın sunduğu güzellikle, tarihin değerli kıldığı yapıyla anlam taşıdığını vurguluyor. Yaptığı gezilerde rastladığı her insana, doğanın her nesnesine sorular yöneltiyor. Gezdiği coğrafyayı bu sorular ve onlara aldığı yanıtların ışığında daha da büyülü kılmaya çalışıyor.

TRABZON'A ARMAĞAN

Dr. MUSTAFA DUMAN

Heyamola Yayınları, Araştırma, İstanbul, Mart 2012

Trabzon'a Armağan, Dr. Mustafa Duman'ın, 1961'den bugüne molalar vererek 51 yıldır yayımlanan Kıyı dergisinin üçüncü ve dördüncü döneminde yer alan araştırmalarından bazılarını, diğer süreli yayınlarda çıkan Trabzon'la ilgili yazılarını ve ilk kez bu kitapta yayımlanan bir ürünü içeriyor. Trabzon'daki matbaalardan gazetelere, kitapçılardan yorgancılara, bakırcılara kadar kentin kültür yaşamını yansıtan yazıların toplamı. *Trabzon'a Armağan*, Trabzon'un yakın geçmişindeki kültür yaşamını yansıtan kaynak bir yapıt.

GÜNLERİN KIYISINDAN

Trabzon Yazıları

ATTİLA AŞUT

Kıyı Dergisi Yayınları, Araştırma-İnceleme, Trabzon, 2011

Attila Aşut, siyasal savaşımlarla örülmüş ömrünü edebiyatla, şiirle yoğurarak yaşıyor. Doğup büyüdüğü, gazeteciliğe başladığı Trabzon, onun yaşamında unutulmaz izler bırakmıştır. Uzun yıllardır Ankara'da ama Trabzon'la arasında kopmaz bağlar var. Trabzon'un sorunlarına, kültür-sanat yaşamına, damıtılmış bir bakış açısıyla eğiliyor; bir dil kuyumcusu özeniyle ele aldığı konuları işliyor. *Günlerin Kıyısından*, Attila Aşut'un 50 yıllık yazı yaşamının izdüşümü bir yapıt.

